

Blichernoter

BLICHERNOTER indeholder:

Blicher som årets klassiker

Referat fra seminar på Jaruplund

Referat af Blicherdag på Hald Hovedgård

Bente Harbo: *Hunde og andre mennesker*

Ivan Z. Sørensen: *Pigehjerter hos Blicher og Blixen*

Formanden skriver

Erik Harbo: *Fraseologi. Hyldest til Torben Arboe.*

Bogsalg: Julegaveideer

Tak til artiklernes forfattere

Fotos Jørgen Wadsholt og Erik Harbo

Et dødsfald. Tidligere leder af Hald Hovedgård Erling Greve Kristensen eller "Greven", som han ofte blev kaldt, døde den 24. maj efter lang tids sygdom. Erling Greve var medlem af Blicher-Selskabet igennem en lang årrække, og nåede en enkelt gang at modtage selskabet, medens han endnu var leder. Han gjorde et stort arbejde for Hald og som mangeårigt bestyrelsesmedlem i Historisk Samfund, Viborg. Ære være hans minde.

Bestyrelsen for Blicher-Selskabet

Formand: Operasanger Erik Harbo

Næstformand: Specialkonsulent Peder Porse

Sekretær og kasserer: James Lerche

Skuespiller Paul Hüttel

Lektor Dorrit Færk Møller

Museumsinspektør Marianne G. Hougaard

Samlingschef Jesper Meyer Christensen

Provst Per Vibskov Nielsen

Lektor Anders Gjesing

Suppleanter:

Arkæolog Dorthe Kaldal

Cand. teol. Mads Jacob Iversen

Antal medl.: ca. 550 (320 husstande)

Medlemskab: Husstand 150 kr.

Udland 200 kr. Institutioner: 200 kr.

Danske Bank reg. 1551 4090780 el. Giro-
nr 409 0780

Blicher-Selskabets adresse:

Havelodden 64, 4000 Roskilde,

tlf. 46373920 / 23205119

Selskabets mail: erik.harbo@mail.dk

Blichernoter udgives 3 gange årligt,

redigeret af Erik Harbo

ISSN 1602-2742

www.blicherselskabet.dk

Kommende arrangementer

Fredag den 26. oktober 2018 kl. 16-18: Blicheregnens Museum og Museumsforeningen, Thorning: Bogpræsentation

Lørdag den 27. oktober 2018 kl. 14-16: Herningsholm: Bogpræsentation ved Erik Harbo. Gæster: Karen Bang og Karsten Sand Iversen

Søndag den 4. november: Endags seminar på Skærum Mølle kl. 10-16 Prof. Søren Baggesen, Lektor Torkil Funder, IT-konsulent Finn Nielsen, Erik Harbo

Torsdag den 11. april 2019: Forårsmøde og generalforsamling

Søndag den 13. oktober 2019: Årsfest i Hofteatret i Teatermuseet

Noter datoerne allerede nu. Se hjemmesiden www.blicherselskabet.dk

Husk *Hosekræmmeren*: Herning den 3. og 4. nov. Ikast 8. nov. Struer 13. nov. Holstebro 17. nov. 2018 Læs mere på www.operamidt.com

BLICHERNOTER

MEDDELELSER FRA BLICHER-SELKABET

November 2018

” Stundom, når jeg har vandret ret ud i den store alhede, hvor jeg kun har haft den brune lyng omkring og den blå himmel over mig; når jeg vankede fjernt fra menneskene og mindesmærkerne om deres puslen hermed, der i grunden kun er muldvarpekud, som tiden eller en og anden urolig Tamerlan engang jævner med jorden; når jeg svævede hjertelet, frihedsstolt som beduinen, hvem intet hus, ingen snævert begrænset mark fængsler til pletten, men som ejer, besidder *alt hvad han ser*, som – ikke bor – men lysterer *hvor han vil*; når da mit vidt omvævende blik i kinnungen skimtede et hus, og således ubehageligen standsedes i sin lette flugt: stundom opstod da, Gud forlade mig denne flyvetanke; thi andet var det dog ikke – det ønske, gid denne menneskevåning var borte! ”

Blicherskræmmeren 1829

STEEN STEENSEN BLICHER

KLASSIKERDAGEN

TIRSDAG 18. SEPTEMBER 2018

TJEK IND PÅ

WWW.KLASSIKERDAGEN.DK

Steen Steensen Blicher

Årets Klassiker 18. september på Københavns Hovedbibliotek og 20. september på Roskilde Bibliotek

Bag Årets Klassiker står en arbejdskomité bestående af repræsentanter fra: Danmarks Biblioteksforening, Det Kgl. Bibliotek, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Litterære SElskaber (LISE) og i 2018 Blicher-Selskabet i samarbejde med Københavns Hovedbibliotek.

Klassikerdagen blev afviklet på en af septembers varmeste dage: 27 grader i København, og det havde nok lidt indflydelse på antallet af deltagere, da kun ca. 50 var mødt frem til arrangementet, der blev ledet på bedste måde af formanden for LISE lektor Johan Rosdahl. Temaet var at sætte fokus på Blichers forfatter-skab og på tre aktuelle/beslægtede danske forfattere ved åbningsarrangementet. Desværre var der afbud fra Hans Otto Jørgensen, som jeg tror mange havde set frem til at møde.

Først gav lektor Henrik Ljungberg en introduktion til St. St. Blichers forfatter-skab. Ljungberg kunne med sit store Blicherkendskab føre os tæt på forfatteren. Han har skrevet den vigtige bog i Blicherforskningen, der hedder *Dødens fortællere* (kan anbefales alle vore læsere). Det er en slags analyse af de fire fortællere i novellerne: *En Landsbydegns Dag-bog* (1824), *Sildig Opvaagnen* (1828), *Hosekræmmeren* (1829) og *Præsten i Vejlbj.*

Simon Fruelund (født 1966) var den første der fik ordet. Han er cand.mag. i dansk og engelsk/amerikansk litteratur fra Københavns Universitet i 1994. Simon Fruelund udgav sin første novelle-samling i 1997 og senere kom *Mælk* og

Planer for sommeren. I 2006 udgav han sin første roman *Borgerligt tusmørke*. Senere er romanerne *Verden og Varvara* (2009), *Panamericana* (2012) og *Pendlerne* fra 2014 udkommet, af nogen kaldt "En nedtonet, ufortolkende fortællestil, som antyder noget mere gådefuldt under hverdagens overflade". Man kan læse videre på hans selvbiografi på litteratursiden.dk. Han har været forlagsredaktør på Gyldendal med speciale i oversat skønlitteratur.

Han havde valgt en side fra *Hosekræmmeren*, 1829, hvor præsten fabulerer over at kunne have påvirket forældrene til at vælge en anden frier end Mads Egelund. Han skriver "*Hosekræmmeren er en af de mest berømte Blicher-noveller, og jeg havde nok håbet på at støde på en mere obskur tekst som jeg kunne udråbe til min favorit-Blicher-tekst anno 2018, men jeg må kapitulere og sige: Den holder. Det er en enkel, tragisk beretning om to elskende der ikke må få hinanden, men Blicher gør det svært for sig selv, og det er i mine øjne en af grundene til at den lykkes så godt. Jeg har valgt den passage hvor fortælleren forsøger at retfærdiggøre at han IKKE blander sig – og Blicher dermed komplicerer det hele.*"

Mette Moestrup (født 1969). Seneste udgivelse: *Omnia*, sm.m. Naja Marie Aidt, 2016.

Hun fortæller om sig selv: Jeg er født d. 11.december 1969 i Århus. Som tre-årig blev jeg omplantet til landsbyen Sdr. Harridslev i Vendsyssel, hvor jeg er op-

Julegaver

Julen nærmer sig og Blicher-Selskabet iler med at komme med forslag til julegaver. Den nye bog sælger vi indtil nytår for 100 kr. stykket. Op til tre stk kan sendes for 54 kr. Til udenlandske venner har vi kalenderen med tekst på tre sprog. Bestil på erik.harbo@mail.dk/ tlf. 46373920

E Bindstouw med E Thorningfolk Cd kr. 50

Erik Harbo Rejselyst Cd kr. 50

Blichers Jylland ved Poul Bangsgaard kr. 120

Erik Harbo synger 30 sange af Blicher Cd kr. 75

Steen Steensen Blicher - Knud Sørensens fortæller DVD kr. 100

De tre Helligaftener originale træsnit af Povl Christensen kr. 120

Trækfuglene 120 kr.

Min Hjertelskede Ven Breve fra Blicher til Ingemann. Gyldendal kr. 70

Sommerrejse i Sverrig 1836 og Svithiod rigt illustreret. Gyldendal kr. 75

Trækfuglene Træsnit Johannes Larsen

Der Himmelberg tysk overs. kr. 150

Trækfuglene kr. 150

St. St. Blicher Noveller, illustreret af Mette Dreyer. Gyldendal kr. 75

Blicher Blicher kr. 150

Trækfuglene cd kr. 79

Kalender 45 kr.

Gordon Albøge: Blicher og Samfundet kr. 75

den lungesygdomsygdom B led af i 1801)
 At vorde træt og aandepusten - (det første kan være et bibelsk udtryk, det sidste udtryk findes ikke andre steder hos B)
 Så det maadeligt ud - (så ikke godt ud, alm. brugt næsten op til vores tid)
 Om den formentlige Phtisis - (svindsot)
 Fornylsesevne - (måske brugt af B første gang, siden almindeligt)
 Den hende Levekraft - (døden ventede)
 aritmetisk Progression - (summen af Leddene i en Differensrække (her udvidelse af spisevaner)
 At hun paa Stedet for ilde - (døde)
 Langsomt kom Gjertrud, gesvindt kom Johan - (bevinget ord af uvis oprindelse)
 Agere Presgang - (at blive hvervet under tvang)
 Puntlæders Constitution - (sålelæder)

En Blichergåde: Blicher omtaler den rejse han i 1843 under navnet *Min Ø-rejse* foretager og offentliggør i *Randers Avis*. Så for ikke at nævne bynavne, nævner han karakteristika for de forskellige byer, han besøger:

Saa er der en anden Rejse, som han heller ikke er mægtig for at glemme – om han ogsaa vilde. B. lod staae – gaee, vilde han sige, ad Fæstningen til (han behøver ikke at nævne den, for vi gaee ikke vild iblandt dem vi har). Saa kom han over det Sund, hvor man fanger Marsviin, til den By, hvor Niels Bugge faldt i en kongelig Sammenrottelse. Derfra til den By, hvor en Konge faldt i en borgerlig Sammenrottelse: og derfra op paa det Kirketaarn, fra hvilket Svendborg med Omegn tage sig idyllisk ud. – Gjennem den Juulske Hauge skreed han over til den lange Øe, hvor Naturen overgaaer sig selv i Landskabstegning. Han skred langsomt op og ned gennem denne Ma-

leriudstilling, og fandt dem, der viste ham omkring, ligesaa venlige som Billederne. Culturen culminerer der: endog-saa det fiirbenede Jagtpersonale ved Tranekiær sang Bordpsalmer, skjøndt i barok Maneer og med sælsomme Variationer; Codaen var en Smorzando. – B. s Tilbagegang var Diminuendo.

Byerne er Fredericia, Hindsgavl, Middelfart, Odense, Brejninge kirke, Valdemars slot, Langeland, hvor han boede på Tranekær hos forvalteren, og Rudkøbing.

Han forsætter i gådesproget om sine rejser og slutter med noget af en trosbekendelse:

”At vække Almeenaand, fremme og bekræfte Samdrægtighed, Standslighed for Statens Love, og for Selskabelighedens: at opflamme ubetinget Kjerlighed til Fædrelandet med Hengivenhed for dets Førstemand: at styrke Arbejdskraft i Fred og Stridskraft i Krig,* med eet: at bringe hendøende Kræfter tillive, opildne de allerede opvaagnede, virke til hensigtsmæssig heldbringende Ledning af dem, som kortere eller længere have været lysvaagne – dette var B.'s, hidtil ikke forfejlede Hensigt.

*Almeenværnepligt, Almeenvaabenfærdighed = Betingelse for Danmarks kraftige, uafhængige Bestaaen – er det ikke det samme, som Christian den Ottende har paadrevet? – To be or not to be, that is the question!!!”

Noter. St.St. Blicher blev født den 11. oktober 1782, han døde den 26. marts 1848. Den efterfølgende biografi som blev skrevet til artiklen er udeladt her, da facts formodes kendt af selskabets medlemmer.

Erik Harbo

*****

vokset. I 1988 blev jeg musisk-sproglig student fra Hjørring Gymnasium, og derefter rejste jeg i Europa, Egypten, Tanzania, Uganda og Kenya. Jeg begyndte at studere litteraturhistorie ved Aarhus Universitet i 1990. Det blev til en cand.phil., studieophold i Paris og New York – samt en kuldsejlet ph.d. Sideløbende med studierne var jeg medredaktør af litteraturtidsskriftet *Den Blå Port* (fra 1998-2002). Jeg debuterede med digtsamlingen *Tatoveringer* i 1998. Året efter flyttede jeg fra Århus til Vesterbro i København, hvor jeg stadig bor, sammen med min søn på fire år. Min anden digtsamling *Golden Delicious* udkom i 2002. Jeg arbejder som fast lærer på Forfatterskolen i København.

Siden har hun udgivet *Kingsize*, Gyldendal (digte) *Jævnet med jorden*, Gyldendal, 2009, *Dø løgn dø*, Gyldendal, 2012, *Frit Flet* Gyldendal 2014 (i samarbejde med Naja Marie Aidt og Line Knutzon), *OMINA*, Gyldendal 2016 (digte i samarbejde med Naja Marie Aidt).

Man har sagt om hende: ”Det hele er sat ind i en eksperimenterende, legende og fabulerende form, der inddrager alt fra ordspil, montage, anagrammer, grønlandske leveregler, litterære referencer, talkshows, omskrivning af talemåder, stram metodik og meget andet.”

Hun havde valgt en af de sidste optegnelser i *En Landsbydegns Dagbog*, 1824 Hun siger: ”Som barn hørte jeg om St. St. Blicher som helten, der fordrev spøgeriet på min families vandmølle, som jeg skriver om i *Jævnet med jorden*, 2010. Som ung læsehest fandt jeg ud af, at han også var en berømt forfatter. »Brudstykker af en Landsbydegns Dag

bog«, 1824, var helt central for mig, da jeg skrev *Jævnet med jorden*. Dels skriver jegfortælleren i romankollagen en opgave om Den faldne kvinde. Dels følger formen antallet af tekststykker i landsbydegns dagbog.”

De læste desuden op af egne tekster.

Derefter præsenteredes Blicher-Selskabet kort af formanden Erik Harbo, under titlen *St. St. Blichers univers*: Blicher-Selskabets næsten 70 år som litteraturselskab i Danmark.

Undervejs blev der sunget et par Blichersange.

Hvorefter der blev afsluttet af Michel Steen-Hansen fra Danmarks Biblioteksforening

*****

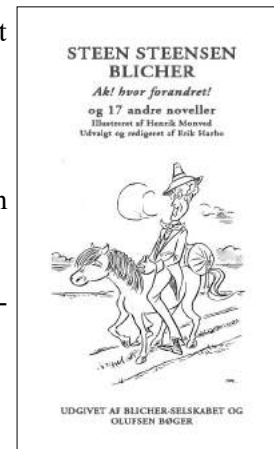
To dage efter havde vi et lignende arrangement på Roskilde Bibliotek, men her var fuldt hus idet næsten 80 mennesker havde fundet vej.

Her indledte Henrik Ljungberg efter at formanden havde budt velkommen og man havde sunget *Kær est du fødeland*.

Erik Harbo fortalte om den nye novelleudgave efter at have givet et kort rids af selskabets historie.

Så var det Paul Hüttels tur til at læse forskellige afsnit fra novellerne suppleret af få kommentarer af Erik Harbo, der også sang *Hulde Engel* og til slut *Sig nærmer tiden*.

*****

Referat af Blicherseminar på Jaruplund Højskole

Seminaret begyndte torsdag den 6. september med indkvartering i løbet af eftermiddagen. Der var en kort orientering og rundvisning kl. 17:30 ved forstander Karsten Dressø. Højskolen er blevet udvidet og moderniseret, siden vi var der sidst for mere end 10 år siden. Efter midt dagen holdt forstanderen et foredrag om højskolen og dens historie. Vi sang nogle sange med Bente Harbo ved klaveret.

Fredag den 7. september var der morgensang ved Karsten Dressø. Han begyndte med at sige, at papegøjer taler, mennesker snakker, og at han ikke starter dagen, men begynder den. Han talte om lyset, der altid vil sejre, derfor sang vi Ingemanns *I sne står urt og busk i skjul*. Forinden havde vi sunget Jens Rosendals *Nu drejer vort land sig mod solen*. Rosendal havde været ansat på højskolen.

Højskolelærer Lars Sørensen holdt derefter foredrag *Om mindretal og Sydslesvig*. Han tog udgangspunkt i sit eget liv, født i Slesvig og nu boende på Nord-

strand, en ø som Blicher besøgte på sin rejse i 1838. Ud fra familien kunne han tale om kampen for det danske og et Sønderjylland til Ejderen, og om håndfæstningen af Kiel i 1460 med Slesvig og Holsten um ewig ungeteilt, som var skyld i mange forviklinger. Oprettelsen af Stænderforsamlingerne i Itzehoe og Slesvig satte gang i bevægelserne. Han fortalte meget om forholdene i gamle dage med eksempler fra sin egen familie.

Han kom ind på A.P. Møllers hjælp inden for skolebyggeriet, han talte om afstemningen i 1920, om Bonnerklæringen, og om forholdene lige efter krigen med oprettelsen af SSF, og problemerne med de mange flygtninge, der kom østfra. Han talte om de fire sprog, der har præget landsdelen, plattysk, frisisk, tysk og dansk (sønderjysk).

Derefter var der en studiekreds ved Henrik Ljungberg. Den kom til at dreje sig om *Ak! Hvor forandret!* Henrik fortalte om sin bog (*Dødens fortællere*) om

smukke letfængelige Elise i *Sildig Opvaagnen*.

Men hvad er det så, vi står med? En selvbiografi, der ved første øjekast ligner et rodsammen, ganske vist begyndende med familietræet tilbage til Luther og Skjalm Hvide. Sproget er ikke som i hans præcist skrevne noveller, hans aktuelle artikler i *Jyllandsposten* med klare fortolkninger eller hans karakteristiske to rejsebeskrivelser fra Sverige og den jyske vestkyst. Vi er tilbage ved folkesnakken, som vi finder den i *Læsefrugter*, *Nordlyset*, *Nisseavisen* osv., men også ved nogle noveller han kommer til at skrive på sine gamle dage, som af nogle er betegnet som mindre værdifulde, men af andre rost til skyerne. Tænk blot på hans opfindelse af folkesproget i *De tre Helligaftener* omkring 1840, en stil som han allerede strejfer i *Røverstuen* fra 1827.

Nej, Blicher springer fra Herodes til Pilatus, men det mest forunderlige er som sagt det gammeldags sprog han henfalder til, der måske kan ligne hans fars måde at udtrykke sig på. Det er som om man hører hans stemme gennem sproget, ligesom man mærker påvirkningen af B.s ungdomslæsning af forrige århundredes moralske forfattere.

Væk er alt det velformulerede, vi kender fra *Hosekræmmeren*, *Sildig Opvaagnen* og *Ak! hvor forandret!* og samtidig oplever vi et gammeldags stavet dansk, men interessant!

Jeg har påtaget mig den lille opgave at finde frem til de "idiomer", jo det kan vi godt kalde de gammeldags udtryk og talemåder, som det er lykkedes Blicher at hefte på sin selvbiografi.

Oversigten

Med hvem han jævnlig øvede Nimrods Kunst, (at gå på jagt)
 I afvigte Aar - (sidste år)
 En duelig og brav Landmand - (et udtryk som B. anvender mange gange om hans sønebørn, når han skal fremhæve dem)
 Hørsommeligen - (venligst)
 Et svagt Nemme - (langsomt opfattende)
 Ufortrøden Selvanstrængelse - (at klø på)
 Morvens kongelige Skjald - (Ossian, skotsk sagnfigur)
 Den jyske poetiske Retning - (Blicher var den, der begyndte denne retning)
 Mahogni-Fyr - (at kunne danse og opføre sig elegant og frisk i et selskab)
 Saa færdig i Udtalen - (perfekt)
 At tabe sin Lyst til Ærens Stund - (ærens stund kan være flere ting, at vinde i en duel og lign.)
 Staa som Mariner - (studenterne ved universitetet blev indrulleret for at deltage i Københavns forsvar)
 Den kostbareste af alle Illuminationer - (Blichers beskrivelse af Københavns Bombardement 1807 da han stod som mariner. Han mistede alle sine ejendele)
 Til den Ende - (når det kommer til stykket)
 Paa Spisekvarter - (indtage middagsmad dagligt et eller andet givet sted)
 At læse alvorligen - (at kaste sig over studierne for at blive færdig i en fart)
 Restaurere sine Sjælekræfter - (B siger at om aftenen "gik han i Klubben, og restaurerede sine trætte Sjælekræfter ved kort og let Passiar, Pøsegilde og Dans.")
 Forringelse af Coursen - (kurserne faldt pga. krigen)
 Praktisk gejstlig - (i 1811 var B praktikant hos faderen i Randlev)
 At erholde et Embede - (modtage et præstekald)
 Med skjærende Bitterhed - (en omtale af hans store gæld, der ikke blev ham eftergivet)
 En ulægelig Svindsot - (en kraftig omtale af

Fraseologi

(særlig måde at udtrykke sig på, med brug af karakteristiske ord og vendinger)

Torben Arboe, der holdt foredrag på Hald Hovedgård den 2. oktober, er hovedperson i den bog, der netop er udgivet for at hylde hans arbejde med bl.a. Den Jyske Ordbog. Blicher-Selskabet ønskede at være med i hyldesten og til det formål fandt jeg det morsomt at udarbejde en oversigt over de specielle udtryk, som Blicher anvender i sin Selvbiografi fra 1840. Men artiklen fandt ikke nåde for den skrappe udvalgskomite, der måske heller ikke har den sans for Blicher, som Arboe har lagt for dagen. Artiklen er sendt til Arboe og trykkes her uforkortet, da nogle af vore medlemmer måske finder det interessant at læse.

Et dyk ned i Blichers særegne udtryk (talemåder), der især blev anvendt, da han skrev sin selvbiografi. Blicher blev i 1840 opfordret af Frederik

Barfod til at skrive sine erindringer til offentlighedsførelse i *Brage og Idun*, et nordisk tidsskrift (bd. 3). Disse blev senere udvidet i 1846 til brug for P.L. Møllers udgave af Blichers noveller og digte på Reitzels forlag. Den lange historie om denne affattelse kan læses i *Omkring Blicher* (udgivet af Blicher-Selskabet i 1974).

Blicher var på tidspunktet for udgivelsen af *Selvbiografien* blevet en velkendt forfatter, der var anmeldt overalt og kun skudt i sænk af J.N. Madvig i tidsskriftet *Maanedskrift for Litteratur* 1835, 13. bind side 401-18. Hans kritik af netop *Sildig Opvaagnen* blev meget generende for B. i de kommende år, der netop blev

en travl periode for digteren med hans to store udenlandsrejser.

Han havde med held udsendt sine Trækfugledigte i 1838 (udgivet i København året efter); han udsendte rejsebeskrivelsen *Vestlig Profil af den cimbriske Halvø* og påbegyndte i 1839 Himmelbjergfesterne og blev dermed opfinder af de danske folkefester i lidt større stil. Tidligere kendte man især til afholdelse af byfester, hvor man fejrede kongen, dronningen og også de nyoprettede Stænderforsamlinger.

Efter Frederik VI's død hjalp den ny konge Christian VIII Blicher ved at købe Himmelbjerget til det danske folk i 1840, så man frit kunne mødes på bjerget, og Blicher kunne på skrift byde ham velkommen på hans første tur rundt i provinsen. Vi har desværre ikke dokumentet, der kunne bevise, at det er Blichers fortjeneste, men på den anden side var det ham der gjorde opmærksom på, at det var et godt sted at samles.

Der var nok at fortælle om for Blicher i en selvbiografi og man kunne så tro, at man ville få en moderne en af slagsen i et fremragende sprog af forfatteren til så geniale historier som den om landsbydeggen Morten Vinge eller om herredsfogden og præsten i Vejlbys eller om den

den upålidelige fortæller og nævnte Søren Baggesen og dennes guldmedaljeafhandling, *Den blicherske novelle* (udgivet to gange af Blicher-Selskabet). Han kom ind på personerne i novellen f.eks Ruricolus, der betyder den landlige.

Om eftermiddagen var der en udflugt til Slesvig under ledelse af Lars Sørensen og Anna-Katharina Gaertner. Vi så først Gottorp Slot med det fantastiske kapel bygget af hertug Frederik, senere konge i Danmark (Fr. I). Dernæst besøgte vi domkirken med det betagende 6,5 m høje Bordesholmalter udkåret af Hans Brüggemans værksted fra 1514-1521.

Om aftenen holdt Erik Harbo foredrag om *Steen Steensen Blicher som rejsende med særligt henblik på Slesvig/Holsten*. Han kom her ind på Dittmarskenkrigen år 1500 beskrevet i novellen *Telse*. Endvidere omtalte han novellerne *Hævnen* og *Den sachsiske Bondekrig* samt *Vestlig Profil*. Bagefter så man i højskolens biograf natfilm *Fra Hamborg til Skagen, Video om Vestlig Profil* der netop belyste foredraget. Filmet, klippet og indtalt af Erik Harbo.

Lørdagens morgensang var med Bente Harbo som fortalte om Nolde som oplæg til eftermiddagens udflugt. Vi sang *Farvernes land, Derfor kan vort øje glædes og For en fremmed barskt og fattigt*.

Henrik Ljungberg holdt et engageret foredrag *Om William Heinesen*. Talte om sproget der først efter 1938 blev skolesprog. Heinesen blev født år 1900 på Færøerne og voksede op med to sprog. Dog skrev han på dansk, men levede næsten hele sit liv på Færøerne. Det var Udkantsdanmark, for han skriver fra en udkant og denne udkant giver ham evnen til

at være medvidende og iagttagende. Han vidste noget om centrum og om udkant, for ligesom hos Blicher ligger hans spændingsfelt her imellem.

Han var en nær ven af fætter og forfatteren Jørgen Frantz Jacobsen (*Barbara*). Heinesen skulle overtage fadernes virksomhed, men det ønskede han ikke. Han ville være forfatter. Han blev journalistelev i Danmark og lærte Otto Gelsted, Scherfig og Hans Kirk at kende. Sendte digte til tidsskrifter og udgav fire digtsamlinger i 1920'erne. I 1930 var han etableret som lyriker.

Ljungberg omtalte tiden under 2. verdenskrig, hvor øerne var besat af englænderne. Det bragte mange penge til landet, men det var ikke ufarligt at sejle. Heinesens første romaner var kollektivromaner f.eks *Blæsende gry* 1934. Hans kendteste romaner er *Den sorte gryde* 1949 og *De fortabte spillemænd* fra 1960, en symfoni i fire satser. Ljungberg talte om typerne i sidstnævnte, f.eks magister Mortensen. Heinesen var en alsidigt begavet kunstner, han var også musiker og maler.

Senere på formiddagen ledede Dorrit Færk Møller en studiekreds om *Sildig Opvaagnen* som gav anledning til en livlig diskussion. Hun begyndte med at sige, at denne novelle var verdens bedste. Hun omtalte begivenhederne i digterens eget hjem med Ernestine og faderen og inspirationen til novellen. Hun talte om mysteriet med lægens seks børn, hvoraf de tre var døde og de andre var i udlandet. Hun omtalte klubben, fra hvis spor to undviger. Om tiden: Lægen er 24, da han danser med Elise, der er 23, fortælleren 26, og da novellen skrives er hun 43 år. Hun ser brandgodt ud, nyder sin

Gottorp slotskapel - Slesvig Domkirke: Bordesholmalteret og Fr. I's gravmæle

Noldes museum med ungdomsbilleder og den berømte altertavle.

Foredrag

”Je responderay” var et af Blixens livsmottoer: Jeg vil svare for; jeg vil stå til ansvar. Det er her, at man mere generelt finder en livsanskuelses-diskussion om religion og etik, om synd og forsoning, skæbne og ansvar, som er i smuk dialog med Blichers kristentro.

Karen Blixen understregede at hun ikke var kristen. Men hun var som få danske forfattere velbevandret i kristendommen. Et karakteristisk træk ved den unitarisme, som hendes familie sværgede til, var en afstandstagen fra kristne dogmer som treenhedslæren og forsoningslæren: Jesus Kristus som frelser og forsoner. For unitarierne er Jesus at opfatte som et forbillede. Samme opfattelse som Abeilard i 1100-tallet forfægtede med sin såkaldte subjektive forsoningslære. Og for så vidt Heloïse i historien har Jesus-lignende træk (og det har hun), så er det netop som forbillede.

Steen Steensen Blicher var – jo også som præst! – en troende kristen. Men rundet som han var af oplysningstiden, distancerede han sig fra den mørke forsoningslære med dens dogmatiske grundsynspunkt – især i lutherdommen – at mennesket er en synder. Også han så Jesus som et forbillede til efterfølgelse i gode gerninger, som en ”dydens konge”. Når mennesker synder i Blichers noveller, så er det ikke synd mod kristendommens dogmer, men mod deres medmennesker, sådan som Gordon Albøge har påpeget i bogen ”Blicher og samfundet”. Og Blicher-pigernes tragiske skæbner skyldes ikke indvirken fra hinsidesliggende kræfter. De skyldes meget jordiske mennesker, der ikke opfører sig ordentligt.

Formanden skriver

Det har været en travl tid i forbindelse med Klassikeråret. I har måske allerede læst referaterne fra arrangementerne forrest i dette nummer. Der er ikke blevet plads eller tid at til at skildre årsfesten, men det følger i næste nr. Jeg kan blot sige, at det gik fint, og vi var ca. 100 i Teatermuseet.

Det var et skuffende fremmøde til klassikerdagen den 18. september, men det er ikke spor underligt. Trods information til landets bærende aviser allerede i marts og senere i august/september fandt de ikke anledning til at skrive ét ord. Til gengæld var der flere aviser i provinsen der både trykte kronikker og havde store omtaler. Herunder *Randers Avis*, *Flensborg Avis*, *Dagbladet* og *Fredriksborg Amtsavis*. Hvorfor aviserne ikke har lyst til at informere deres læsere ved jeg ikke, men tænk på hvor sjældent man læser et ord i Hovedstadens aviser om, hvad der foregår på bibliotekerne i København. Det er det samme med DR og dets mange programmer, og det er ikke fordi, de ikke er blevet informeret.

Vi har en række uvidende journalister, eller måske er det snarere redaktører, der synes det er mere morsomt at skrive om sex, penge, trafikulykker og om politik, end at skrive om kultur.

Jeg forstår efterhånden folk, der ikke holder avis. Der er aviser, der har fravalgt at anmelde bøger, men kun nye krimier. De anmelder heller ikke klassiske koncerter eller cd'er.

Vi må altså forsøge at overleve uden og evt. støtte de få aviser, der stadig har en kulturside.

Vi havde en god tilslutning på Jaruplund, i Roskilde og på Hald Hovedgård, og de flittige museumsmedarbejdere i Herning og Thorning har også fejret Klassikeråret. **Selskabet håber, at alle vil glæde sig over den nye novelleudgave i flot udstyr. Den skulle gerne kunne blive et gaveltilbud!**

det er således gennem hans øjne vi erfarer begivenhederne. Men han har, som Heloïse siger, svært ved at se. Se kvinden Heloïse. Da de sidder i drosken, har han netop overværet hendes heltedåd. ”Den kunne måske,” tænker han, ”beskrives i en bog og sættes i klassiske aleksandrinere.” En typisk blixensk fortællerkommentar opridses problemstillingen: ”Men hans heltinde var så blidt levende som ingen bog i verden.” Da de mødes igen i Paris, ripper Heloïse ironisk op i det: ”De er forfatter, er De ikke? For Dem går det op ad bakke. De kommer til at skrive mange bøger endnu, det føler jeg bestemt.”

Blichers fortællere er blevet kaldt for ’upålidelige’. Læseren skal ikke regne med at kunne fatte tingene, for ikke at sige kvinderne, via dem. Det gælder bl.a. i mesterværker som ”Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog” og ”Præsten i Vejlbø”. Men de er troværdige, i den forstand at de fortolker det, de fortæller, ud fra deres egne interesser og relation til det fortalte. De er, som Henrik Ljungberg har påpeget, ”mere interesseret i at fortælle end at leve.” Og de er nok så meget en fatal faktor i de kvindeskæbner, der fortælles, i samspillet mellem kvindernes væsen og deres omgivelser. Fordi

I Blixens ”Heloïse” refereres der bl.a. til Veroneses maleri af krigsguden Mars, der afklæder kærligheds-gudinden Venus.

de ikke handler, fordi de lyver eller ikke forstår.

Frederick som ledefigur er med sit svagsyn helt på linje med de værste af Blichers fortællere, dødens fortællere, som Ljungberg kalder dem.

Andre fortolkninger end deres er mulige, fortolkninger som direkte eller indirekte er givet læseren i hænde. Det er meningen fra Blichers – og Blixens – side, at læseren skal forholde sig til og deltage i fortolknings- og skæbnespillet!

I den indledende præsentation af Frederick hedder det, at han var ved at skrive en bog om forsoningslæren. Dvs. den kristne lære om at Jesus Kristus ofrede sig og døde på korset for vores synders skyld. Dvs. for at sone Guds vrede over de syndige mennesker. Derved frelses troende kristne, som så kan se frem til et evigt liv i himlen.

Karen Blixen har selv i et brev fra 1940 gjort opmærksom på en dybereliggende tematik i ”Heloïse”: Fortællingen ”har en slags interesse for teologer, som en slags kommentar til forsoningslæren.” Hendes heltinde ofrer sig ikke for andre skyld, tager ikke deres ansvar fra dem, men lægger op til at man, in casu hendes medrejsende, selv må tage ansvar; selv må vurdere om det er prisen værd at overlade ansvaret til en anden. At lade sig frelse ved en anden. Hvilket netop er kernen i forsoningslæren. I en anden fortælling fremstiller hun Bibelens Barabbas som en eksistentielt nedbrudt mand, fordi denne røver blev frigivet, så en anden kunne indtage hans plads på korset. Han var ellers, hos Blixen, rede til at stå til ansvar for sine gerninger.

ungdom fuldt ud og får ikke løn som forskyldt. Dernæst omtaltes Blichers måde at tælle op på i ”nutid” og i ”datid”. Det er den upålidelige fortæller, der er offer for sig selv og sine tanker, da han ikke kan gennemskue sine handlinger. Når vi ikke kan tro på ham, må vi selv tænke.

Ang. Elises graviditet så ”tæller” præsten. Men Elise er en dejlig pige, der ikke kun er for én mand i modsætning til præstens kone Henriette, der omtales som en fin iagttagende. Spørgsmålene rejser sig: Om hemmelig kærlighed som livsprincip? En erotisk historie? En krimi? Hvorfor satte præsten ikke en prop i? Han sagde, at han ikke kunne gøre noget, fordi han sov over sig. Det bliver en bodshistorie, en forundringshistorie. Men Elise må ikke have det nemt: døde børn, død mand, død kaptajn, og hun er hængt ud i byen.

Om eftermiddagen gik turen til marsken og til Nolde Museet under ledelse af Rigmor Eybye. Som altid var det en prægtig oplevelse at se museet og ikke mindst den velplejede have. Det stormede, men i haven var der læ. Vi fik en fin rundvisning af museets guide. Derefter var vi i Rudbøl, hvor en lokal beboer fortalte om byen, grænsedragningen og søen.

Om aftenen fortalte James Lerche om *En Blichersamling*. Originaler, som han har arvet efter sin morfar Holger Hjerding. Bøgerne blev gengivet på PowerPoint og Erik Harbo kommenterede enkelte af bøgerne.

Derefter var der et indslag ved Anders Straarup, som havde lavet en PowerPoint om et kunstværk af Agnete Brittasius, der kan ses på Ældrecentret i Spentrup og illustrerer handlingen fra *De tre Hel-*

ligastener. I forbindelse med dette læste Paul Hüttel første kapitel af *De tre Heligastener*.

Til sidst viste Rigmor Eybye en smuk film fra marsken af Carl Christiansen med musik af Valdemar Rasmussen.

Søndagens morgensang var ved Bente Harbo, der læste af Hans Hartvig Seedorffs bog *Forelsket i året*, septemberkapitlet. Vi sang *Æbler lyser rødt*, *En stille høstlig brusen* og *I Skanderborrig enge*. Derefter blev der udtrukket tre vindere af den Blicherquiz, som Bente Harbo havde lavet.

Dorrit Færk Møller holdt et engageret foredrag *Om novellen som genre* med henvisning til en ny undervisningsbog, der skal udkomme næste år. Hun redegjorde først for danskundervisningen i gymnasiet, hvor man lever med et beskedent timetal. Ifølge kanon for området skal der læses fra Kingo til nutiden.

Hun talte derefter om novellen som genre, opstået efter Bocaccio og gennembruddet for prosatekster i Europa. Om dansk novelletradition og den klassiske novelle med Blichers gennembrud og den senmoderne novelle med forskellige tolkningsmuligheder, om Martin A. Hansens (*Agerhønen*). Dertil alle de nye tekster f.eks. af Helle Helle, Ida Jessen og hendes seneste bøger.

Vi hørte om Blichers rod i oplysnings-tiden, om Jylland på landkortet og Blichers vej til novellen. Om Blichers fortællere. Bagefter var der en række spørgsmål.

Paul Hüttel holdt senere et foredrag: *Om at læse klassikere - Holberg* og kom vidt omkring. Han talte om Holberg som den rejsende og stillede spørgsmålet: Hvor-

dan kunne det lade sig gøre? Holberg kom på universitetet i København i 1702 og studerede mange fag. Han tog på mange studierejser. Ansat ved universitet og komedieforfatter fra 1722 med 25 komedier på seks år. Samtidig havde han et stort forfatterskab af samfundskritiske og satiriske værker og blev den danske litteraturs fader. Han havde betydning for at dansk blev sproget, modersmålet. Han var sin egen forlægger og blev rig. Han var yderst påholdende og kunne købe Tersløsegård, som han senere testamenterede til Sorø Akademi.

Holberg skrev 539 epistler, hvoraf nogle er blevet meget berømte, bl.a. den om mødet med Marie Grubbe.

Til sidst fortalte den filmaktuelle Hützel (oberst Bjerregrav i *Lykke-Per*) om sin karriere. Han nævnte John Price som iscenesætter og hans replik: ”Kan du spille Holberg, min dreng, kan du spille alt”, og fortalte ellers historier fra sit brogede liv.

Efter frokost var det ved at være slut. Over en kop kaffe var der evaluering og ordet frit og et par fællessange. James Lerche bidrog med sit causeri om tiden og højskoleforstanderen takkede for vort besøg. Erik Harbo nævnte, at det bliver hans sidste år som formand for Blicher-Selskabet.

Jarlsgården i Slesvig

Referat af Blicherdag på Hald Hovedgård

Den 2. oktober kunne Blicher-Selskabet ved Peder Porse, Eriks Harbo og leder af Hald Hovedgård Peter Rannes byde velkommen til et dagsseminar med næsten 40 deltagere.

Som sædvanlig begyndte vi med en sang med Bente Harbo ved klaveret i foredragssalen og senere i Riddersalen.

Peter Rannes fortalte om det store projekt man havde påbegyndt i parken med støtte fra A.P. Møllerfonden.

Derefter fik overlæge Magne Juhl, der har et stort kendskab til Blicherfamilien og dens indsats for sundheden, ordet og fortalte om Steen og Niels Blicher og deres bekendtskab med de kendte læger i Viborg og omegn.

Blicherpræsterne gik i spidsen for den store indsats for koppevaccinationen på egnen, hvor det i Niels' tilfælde drejede sig om mange tusinde. Det ved man, fordi man har præsternes indberetninger.

Vi fik også et indblik i præsternes indsats for at skaffe jordemødre til egnen, noget der var meget vanskeligt, da uddannelsen foregik i København. Dog gjorde Viborglægerne sammen med enkelte andre læger en indsats for at privat-

Barske ord, skulle man(d) mene. Men hendes svar til Abeilard er, skriver Blicher i introduktionen, ”den løsladte lidenskabs vilde udbrud.” Og: ”Kærlighed! Dit navn er Heloise”.

Det er dét, Frederick ikke rigtig er mand for i situationen, og som han nok aldrig rigtig erkender.

Den danske titel på Blixens fortælling, ”Heloïse”, accentuerer kvindens væsen og kærlighedshistorien. Mens ”The Heroïne”, som er den engelske originaltitel, i højere grad henleder opmærksomheden på Heloïses heltmodige optræden overfor en tysk soldat, der vil slippe hende og hendes følge fri, hvis hun vil hente deres rejsepas i gudinden Venus' dragt.

Den franske forfatter Maupassant har en historie med en lignende situation. Og det samme har Blicher, nemlig i Den sachsiske Bondekrig (1827). Blixen refererer i 1928 i et brev fra Afrika selv til denne historie: I Blichers novelle ”får heltinden valget mellem sin unge broders liv og at ofre sin (kvindelige) ære til den fjendtlige hærfører, og hverken hun eller broderen er et øjeblik i tvivl: – det må være hans liv, som ofres.” I brevet bruger Blixen historien til at modstille den med moderne tiders fravær af æresfølelser: Nu om stunder, mener hun, ville en kvinde i den situation uden megen betænkning eller kvababbelser på soldatens anmodning svare: ”Ja, naturligvis, – her er jeg.”

I fortællingen ”Heloïse” fra 1942 lægger Blixen imidlertid en anden accent på scenen med soldaten og kvinden. Det er en ekstremt anspændt situation på liv og død. Afslår Heloise, risikerer hun og hele

hendes følge at blive henrettet. Hun har imidlertid ikke tænkt sig at lade sig ofre, for at de alle kunne blive frelst. ”Spørg dem, der er med mig,” siger Heloise modigt. ”For hver af dem er jo deres egen frelse af større betydning end min. Lad dem nu selv sige Dem, om de vil købe den til Deres pris.”

De chokerede medrejsende ser døden i øjnene, men stolte nægter de at lade sig frelse ved en andens offer. Soldaten smider dem i sin ophidselse ud og ned i gården. Men i stedet for en henrettelsespeloton sender han rejseselskabet et rejsepas og en stor buket røde roser – ”Til en heltinde.”

Det er lige efter denne episode at Heloise forvandler sig fra heltinde til en lidenskabelig kvinde. Da de to sidder alene sammen i en droske på vej mod grænsen, lægger hun kraftigt op til Frederick. Men han ser kun heltinden.

Som i en Blicher-novelle mødes hovedpersonerne igen efter en årrække. ”Ak, hvor forandret”, ville det lyde hos Blicher. Ikke hos Blixen. Heloise er, om end resigneret, stadig en stolt og værdig kvinde, da Frederick møder hende, kort efter at hun har optrådt som nøgendanserinde på en varieté i Paris. De mindes gamle dage, og om episoden med den tyske soldat siger hun: ”Han kunne virkelig af hjertet begære en ting her i verden.” Så tilføjer hun, med en ironisk stikpille til Frederick: ”Det er der mange mænd, der ikke kan.” Historien slutter med hendes vemodshumoristiske bemærkning: ”Gid De havde set mig dengang.”

Det er ikke Frederick, der fortæller historien. Han er en såkaldt ledefigur, og

Hos Blixen er fokus ligeledes på unge mennesker, der i konflikt med omgivelserne lider en krank skæbne. Som Philip-pa i "Babettes Gæstebud": hendes franske sanglærer kommer hende for tæt, og hun må sige fra, fordi hun i den erotisk ladede situation 'overraskes og skræmmes af noget i sin egen natur' – det, hun livet igennem har fået indprentet af sin præstefader: at sanselighed er identisk med synd.

Nok så ofte handler det dog hos Blixen om kvinder, som hæmmes i deres kærlighedsudfoldelse af uduelige eller uformående mænd. "Gid De havde set mig dengang," siger den stolte nøgendanserinde Heloïse til teologen Frederick (i Vinter-Eventyret "Heloïse"). For dengang Frederick havde chancen, fattede han det ikke; og da de skiltes, stod han tilbage "med en næsten kvælende fornemmelse af at have mistet, eller at være gået glip af noget, hvoraf for ham livet selv afhang, – som om et bæger var blevet trukket fra hans mund, inden han endnu havde slukket sin tørst."

Bægermetaforen er – i tilknytning til det lydliggende kerneord begær – gennemgående i

Den historie, som Pope, Blicher og Blixen inddrager i deres digtning er de hede breve mellem 1100-tallets berømte par, Abeilard og Heloïse. Deres breve er oversat til dansk

Blichers "Abeilard og Heloïse" (fra 1818 – en gengigtning af et digt af engelske Alexander Pope); en af de tekster, Blixen baserer sin Heloïse-fortælling på. Blichers digt, med udførlig introduktion, handler om middelalderens berømte elskovshistorie mellem den lærde teolog Abelard og hans smukke, begavede elev Heloïse. H.C. Andersen, Fru Gyllembourg, Kierkegaard, Paludan-Müller, alle romantisme-forfatterne har historien med som klangbund i deres digtning.

Abeilard og Heloïse skilles fra hinanden på grusomste vis: han kastreres af hendes hævngherrige slægtninge, og de ender hver for sig i kloster. Abeilard beklager i et brev deres skæbne: "Ej kan jeg synde – dog forbander jeg / den hånd, der spærrede mig syndes vej. / (...) Dog, Heloïse! Hvorfor klage vi, / at elskovs morgen svandt så snart forbi? / Har vi da vel dens øjeblik forsømt, / og ej med hast det fulde bæger tømt? / Hvad andre nippe til, og sparsomt smage / med ædru fryd de lange sommerdage, / ved første glimt, og straks fra morgenstunden, / i sød beruselse vi drak til bunden."

I sin celle rystes den gode nonnes krop og sjæl til stadighed ved vellyst-minderne om, hvad de foretog sig og hvor; tid og sted gentager sig, men ak: "Hvad hjælper det, at elskov jeg fornægter? / når ej jeg sanserne at tæmme magter. / Hvor skal jeg hade synden? når med lyst / jeg synderen gad trykke til mit bryst. / (...) / Mod Dig, o lykkelige Abeilard! / den strenge skæbne mere kærlig var. / Du, lige kold for smerte som for lyst, / ej føler blodet koge i dit bryst. / (...) / Du er jo kold – men Heloïse brænder."

uddanne jordemødre. Alt dette var nødvendigt pga. de utrolig mange dødfødsler. Vi hørte et eksempel med en kvinde, der fødte syv børn, der alle var dødfødte. På forespørgsel hvorfor, var svaret at det sikkert skyldtes underernæring, måske vold m.v., men der var dog også eksempler på at velsituerede kvinder måtte leve med de mange dødfødsler.

Jeg tillod mig at fremhæve, at det da var noget af et under, at samtlige af Blichers børn, 10 i alt, overlevede ham, og svaret, at det selvfølgelig var pga. Ernestines sundhed og at hun formodentlig tog sig godt af sine børns opdragelse er nok meget rigtigt. Et spændende indblik i hverdagen på Niels' og Steens tid.

Derefter talte Erik Harbo *Om Nordlyset* 1827-29. Erik Harbo tog udgangspunkt i et foredrag om *Et Manifest*, som han holdt på Københavns Hovedbibliotek i forbindelse med Litteraturselskaberne og *Vi læser*-arrangementet i februar måned. Han påviste at *Nordlyset* og dets udgivelse 1827-29 med 36 hefter og tilsammen 12 store bind var et manifest for Steen Steensen Blicher, en mulighed for at få udgivet egne noveller i en redaktion som han stod for sammen med Elmenhoff-familien, fader og søn i Randers. Det blev til en broget samling og i det indledende digt forelagde Blicher meningen med tidsskriftet, idet titlen ikke skulle mistydes. Det er det Knud Sørensen siger i sin biografi at "trods navnet *Nordlyset* var det ikke Blichers hensigt at proklamere en ny litterær retning i Danmark".

Digtets første vers lyder: "Nordlys! – Mistyd ej, Landsmand! dette Ord! Her er ej Tanke om et Lys i Nord; Nej, kun et lidet Glimt paa Nordens Himmel: Et muntert Blus, et venligt Aftenskjær

Kan ej – vil ej fordunkle Stjerners Hær; Men snor sig fredligt blandt den lyse Vrimmel."

Erik Harbo berettede især om Blichers første novelle i skriftet *Fruentimmerhaderen*, for her havde vi en opskrift på digterens fremtidige virke: at benytte eller tage udgangspunkt i sit eget liv og i alle hans og familiens bekendtskaber. (Det som den ny udgave med Blichernoveller forsøger at påvise.)

Det hele måtte desværre ophøre, da abonnementskaren faldt fra, men vi ved, at Blicher snart efter var i gang igen med nye projekter.

I det sidste foredrag efter frokosten var det universitetslektor Torben Arboe fra Peter Skautrup Centret på Århus universitet, der som specialist i Blichers dialekter kunne fortælle os om *E Bindstouw* og den jyske dialekt, der kunne deles mellem en vest- og en østjysk retning, foruden de mange "sidedialekter" i området.

Selvfølgelig blev det Hadsherreddialekten på Spentrup egnen, der især inspirerede Blicher. Vi hørte om de mange undtagelser i Blichers nedskrivning og så eksempler på dette.

Vi hørte om de forskellige forskere, der havde arbejdet med Blichers *E Bindstouw*. Det var spændende i disse tider hvor dialekterne er ved at uddø, at vi har videnskabsfolk, der arbejder med den store ordbog i det jyske sprog, hvor man er nået til ca. 46% så der er meget arbejde der venter.

Man bliver ikke arbejdsløs på Peter Skautrup centret.

Efter kaffepausen var der en time med *E Bindstouw*. Vores medlem fra Viborg lektor Joh. Thomsen sammen med for-

Torben Arboe holder foredrag om Blichers jyske dialekter.

Lektor Johannes Thomsen fortæller *Messingjens* og Erik Harbo synger *Øvli aa Else*. De øvrige deltagere i opførelsen af dele af *E Bindstouw*: Ruth Dein, Skive og Peder Porse, Ry.

tælleren Ruth Dein suppleret af formand og næstformand i selskabet udgjorde aktørerne, de strikkende folk i Lysgård skole.

Det blev en fornøjelig omgang ikke mindst for aktørerne i Hald Hovedgårds Riddersal. Man nåede at fremføre 9 af de 14 afsnit. Erik Harbo

være den nye skriverdreng, men som i virkeligheden er Mettes hemmelige elsker.

Og så følger ellers en drabelig gotisk historie med alt til genren hørende: bortførelse og hæsblæsende forfølgelse, rædselsvækkende spøgeri – og de unges frelse i Sorte Mads' røverstue.

Når en stor Blicher-fan som Karen Blixen kan udbrude: "Hvilken litteratur i verden kan vel vise noget yndigere og mere gribende end Blichers noveller?" så passer karakteritikken fint på "Røverstuen"; en af de noveller, hun opfatter som et mesterværk. For titlen refererer til et hemmeligt sted på heden, der engang var et fristed for "ømm og trofast kærlighed". Nemlig mellem Mette og hendes udkårne.

Det er ikke svært at finde 'yndige og gribende' scener i Blichers noveller. Gang på gang træder hans fortællere ind i en rar og hyggelig stue, f.eks. i "Hosekræmmeren". Eller i slutningen af "Le Petitmaître d'Ecole", hvor fortælleren efter en rum tid genser nogle mennesker, han engang har kendt. I stuen leger et par kønne småbørn. Han hilser børnenes moder, Susanne, som han engang har hjulpet ud af en fortvivlet situation, med udtrykt glæde over "at se hende vel for- sørgt med en skikkelig mand." En ret yndig og gribende scene. Men her, som i Blichers øvrige fortællinger, er hyggen og idyllen kun overflade. "Ja såmænd", svarer Susanne og drejer mundvigene nedad og sender et suk opad. Fortælleren "behøvede ingen andre kendemærker på hendes huslige lyksalighed."

Og ingen andre kendemærker på, at ti-

dens Biedermeier-idyllisering af et familieliv baseret på gensidig kærlighed er en myte – et glansbillede. Det er det billede, Blicher gang på gang forstyrrer. Det billede, som f.eks. hans gode ven, B.S. Ingemann, så sødmefuldt viser os i sine julesalmer ("Dans lille barn på moders skød...") og morgensange ("Nu titte til hinanden...").

Blicher er realist.

De unge kvinder – en Sophie, en Mette, en Susanne, en Marie – insisterer, imod den patriarkalske families forlangende, på sine egne følelser, sin egen seksualitet. Grænsende til det monomane. Koste hvad det vil. Med "Røverstuen" som en af undtagelserne ender det gerne i en tragedie, i mord, fornedrelse, selvmord, sindssyge...

Og det var Blixen helt på det rene med.

Skæbnehistorier, har man kaldt Blichers noveller, men det misforstås nemt. Med mindre man holder sig Karen Blixens skæbnedefinition for øje: "Jeg ser ikke skæbnen for mig som en gud uden ansigt, for hvem mennesket må bøje sig i frygt og bæven. For mig ligger menneskets skæbne i samspillet mellem dets væsen og dets omgivelser.(...) Af en sådan konflikt dannes en skæbne, og dermed tragedien."

Det er præcis konflikter af denne art, der er karakteristiske for og dermed en af nøglerne til både Blixens og Blichers fortællinger.

Hos Blicher er det væsen eller den natur, der sættes i spil, gerne den unge kvindes seksualitet; netop den der er det interessante i tiden. Og de omgivelser, der bliver så skæbnesvangre, er familiestrukturen.

Pigehjertes hos Steen Steensen Blicher og Karen Blixen

Af Ivan Z. Sørensen

Trine Dyrholm i *Hosekræmmeren*, DR TV 1991. Cecil ”delte ikke den gamles anskuelse af sagen.”

nes, nærmere bestemt: forældrenes krav og forventninger.

Det er som drejebogen til en film, når vi følger den fremmede, der i ”Røverstuen” (fra 1827) kommer ridende til herregården Ansbjerg. Han har netop overværet en lokal konflikt, hvor skytten forgæves søger at få fanget krybskytten Sorte Mads. Hjemme i borggården læner herremanden sig ud af vinduet og skoser skytten med de hjerteligste og oprigtigste forbandelser.

Så flyttes fokus til det giftefærdige par bag nådigherren, frøken Mette og Junker Kaj, der – tilsyneladende – står og er beskæftiget med kælent gækkeri. Den alvidende fortæller gør sig stadige overvejelser over, hvordan og hvor meget han skal beskrive tingene for sin læser. Kaj, der er en udpræget modejunker, udpensles

”Man ved jo, at pigehjertet helst vælger selv...”. Unge egenrådige kvinder er med deres begær og lidenskab afsættet for mangen en historie af årets klassiker 2018, Steen Steensen Blicher – og for mangen en tragedie! For som oftest strider lysterne katastrofalt mod omgivelser-

omhyggeligt, så vi kan fatte med hvilke våben pigehjertes, dengang da historien udspiller sig, blev angrebet og besejret. Lidt mere sparsomt hører vi om Frøken Mettes klædning, men det pointeres, at det eneste takkelige og smagfulde i hendes klædedragt var de nøgne skuldre og bryster.

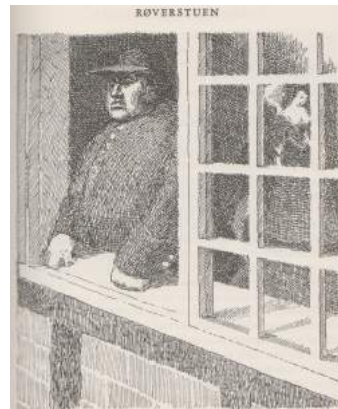
Mor Kirsten, som har fået det gode parti sat i værk, sidder i et andet vindue og glæder sig over de unges elskovsspøg – og sin egen magt og opfindsomhed. For ”hvad bruden angår, da var hun forældrenes jernfaste vilje så ubetinget undergivent...”

Dog: ”Man ved jo at pigehjertet helst vælger selv...”

Kaj forsøger igen og igen at tilrane sig et kys, men Frøken Mette undviger hver gang med et skælmsk

smil – og med blikket rettet forbi faderen og træhesten i gården mod vinduet i bygningen overfor. For her har den fremmede sat sig; han, der udgiver sig for at

Illustration: Marlie Brande i St.St. Blicher: *Noveller og fortællinger*, Sesam

Hunde og andre mennesker. Blicher om hunde

ved Bente Harbo

I forlængelse af Karin Bangs artikel i augustnummeret af Blichernoter om Erling Kristensen tager jeg tråden op m.h.t. Blichers hund. Erling Kristensen beskriver den præcist: Han betegner den som en tysk ruhåret hønsehund, og det er den hvide type med brune pletter, som er afbildet f.eks. på Chr. Dalsgaards maleri af Blicher sammen med taterne på heden,

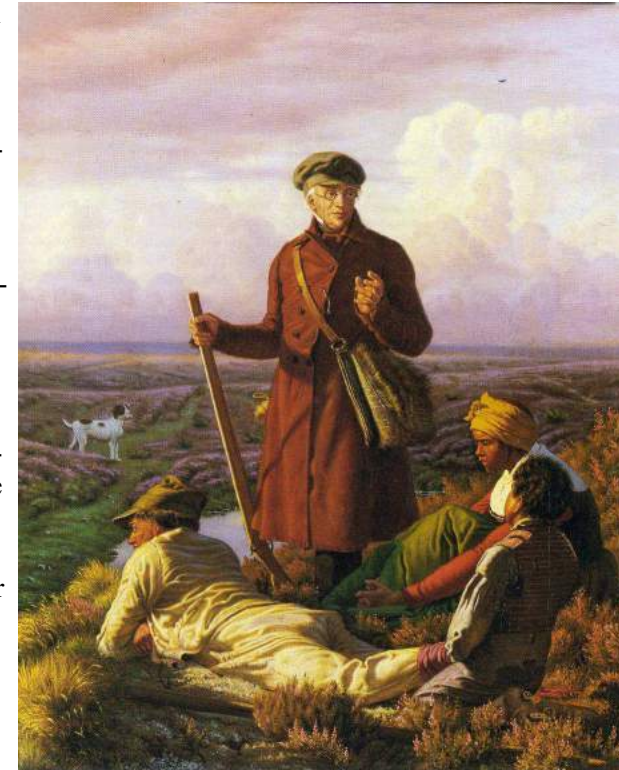
Jeg har samlet nogle citater fra Blicher-tekster, der handler om hunde.

Overordnet vil jeg ty til *Diana*, hvor Blicher vier flere kapitler til omtale af de forskellige jagthunde og deres egenskaber. Jeg blev dybt imponeret over Blichers faglige viden på dette område, og jeg forstår fuldt ud, at nutidens jægere med udbytte kan bruge hans optegnelser som en manual. Hør bare, hvordan han beskriver hønsehunden: ” Skabningen af en rigtig hønsehund forener styrke og muskelkraft med ynde og let-

hed. Middelstørrelse er i almindelighed at foretrække. Hovedet må svare til kroppen; snuden hverken for spids, ej heller

mopsagtig; panden bred; øjnene rene, kastaniebrune og livlige; næseborene vide (men ikke kløftede, thi sådanne skæres ofte af lyng, kviste og hvas græs); overlæberne bør hænges ud over underflåben; ørerne være lange og brede; halsen før; brystet bredt; lige ryg og store poter...” Om farven hedder det: ”Hvad farven angår, da forkaster vi gan-

ske den sorte, dels fordi racen ikke er af de rene, og dels fordi den er vanskelig at se i en afstand, især på hederne. Det sidste er og tilfældet med de brune, hvilke desuden gerne har svage og rindende øjne. Gule og askegrå er heller ikke ægte, og næsten slet ikke brugelige. Altså er tilbage for bedste brug de hvide (enten ganske hvide, eller, som almindeligst, med brune aftegninger, helst hoved eller

ører) og tigrede, det er hvide med små brune pletter over hele legemet..." Ikke sandt: det lyder næsten som en dommer-udtalelse ved en hundestilling!

Jeg vil nu forlade det saglige og bringe en række citater fra Blichers skønlitterære værker, der handler om hunde. Selv er jeg en meget stor hundeven, skønt jeg mest kender til såkaldte "selskabshunde", men udover mine personlige hundebekendtskaber (jeg har altid hundekiks i lommen) stammer min sympati også fra fiktive hunde, f.eks. Lassie, Nuser, Freddie og Lady og vagabonden. Hver gang jeg har haft en god oplevelse i mødet med en hund, siger jeg: "Ja, hunde er nu nogle dejlige mennesker".

Men tilbage til Blicher og hans hundebeskrivelser: "...Endelig øjnede jeg toppen af nogle vidjebuske og en bleg grøn stribe i lyngen. Min hund, endnu mere vansmægtende end jeg, vejrede højt og sprang foran mig derhen... jeg så ham snart skrabe i jorden og vidste nu, at kæret var udtørret... Jeg kastede mig mismodig ned, men min stakkels ledsager peb og fantede og skræbede ivrig det visne græs til side for at køle det gispende bryst i den endnu lidt fugtige engbund..." (*Kjeltringeliv*).

"... En ung og overmåde dejlig bondepige trådte ind... Hun nikkede venligt, kastede et flygtigt blik hen under bordet, gik ud og kom snart igen med et fad mælk og brød, hvilket hun satte på gulvet med de ord: "Deres hund kan måske også trænge til noget." Jeg takkede for hendes opmærksomhed, men denne var ganske henvendt til den store hund, hvis grådighed snart gjorde tomt fad, og som nu på

sin vis takkede giverinden ved at stryge sig ind til hende, og da hun lidt ængstelig løftede armen i vejret, misforstod denne bevægelse, gjorde adroit og trængte den skrigende pige baglæns hen mod alkoven – jeg kaldte hunden af og udtødede hende hans gode mening..."

(*Hosekræmmeren*)

"... Tjele, den 4. okt. 1710. " Nu kommer de fra Viskum ", sagde nådigherren. " Jeg kan høre Chasseurs hals. Og fra Fussingø! Det er Perdrix der gør"... Tjele, den 20. april 1713 ... I dag blev jeg kaldt til nådigherren..." "Nej, Morten!" sagde han," med mig er det snart ude. Ja, havde jeg endnu haft Kresten. – Hvor er Vaillant?" " Han ligger ved kaminen." " Kald på ham!" Hunden kom og lagde sit hoved på sengestokken. Herren klappede ham længe og så vemodig på ham. "Du har været mig en tro svend," sagde han. "Du har ikke forladt mig. ...når jeg er død, skal du skyde ham og begrave ham under den store ask uden for kirkegården, men skyd ham godt, og lad ham ikke mærke, hvad du har i sinde. – Han skal ikke i fremmed værge", sagde han, idet han sank tilbage på puden. 3. maj 1713. Stakkels Vaillant! Da jeg tog bøssen, sprang han så gladelig omkring, han vidste ikke, at jeg førte ham til døden. Da jeg spændte bøssen, begyndte han at logre og se sig om, han ventede et stykke vildt... Da krudtet tændte og han krummede sig i dødens krampe, var det som om mit hjerte skulle vælte ud af mit bryst. Det var den sidste, den tungeste tjeneste, jeg viste min kære salige herre." (*En landsbydegns dagbog*)

Kammerråd Svirum: "Vogt os, som er i båden, når vi kommer lige ud for Dem, og for himlens skyld, skyd ingen af hundene!"... De plump i vandet, jeg havde hørt, kom fra hundene, der otte i tallet på én gang havde styrtet sig i søen... Ingen overgik på denne dag vor raske vært. – Af hans hyppig og ivrig gentagne: "Apport! Haha, det var ret, min dreng!" sluttede jeg mig ganske rigtigt til en betydelig fangst... Da han havde mønstret og tildelt os alle – især Spion, der havde bedækket sig med hæder – velfortjent berømmelse, vendte han sig til mig og sagde: "Men De har jo slet ikke haft ild i bøssen?"

(*Ak! Hvor forandret! Andejagten*)

Ligesom Blicher skrev mindetaler og digte over afdøde personer, skrev han også en rørende tale over "min vens gamle og tro tjener Kilr". Her kommer et lille uddrag: "Jævnside med din troskab, du gode Kilr! står med rette din uskrømte ærlighed... Enhver som kendte dig, må tilstå, du i hele dit liv ikke har sagt et eneste usandt ord, ej engang i skæmt, og dette er mere end ellers med sandhed kan siges om noget menneske... Farvel da, du gode Kilr! Jeg vil slutte med det oprigtige men dristige ønske: at din efterlevende dybt sørgende ven må finde en anden, der i en række af elleve år – så længe levede I tilsammen – er ham lige så tro og hengiven som du."

"Det var mig en lang dag. Ved dens ende kom de tilbage med tvende vogne efter sig: På den første lå Vilhelms afsjælede lig, på den anden hans døde hest.

Hans hund slentrede bagefter med ludende hoved og slunken mave... Da de nem-

lig først forgæves havde søgt hans spor på kolonien og hos de få vidt adspredte hedeboere af Vium sogn, og siden efter søgt langdale og tørvegrave, hørte man pludselig langt borte en hunds ynkelige tuden. Man red efter lyden, der i korte mellemrum gentoges, og da man kom nærmere, råbte etatsråden: "Det er, sandt for Herren! Vagtel". Lidt nærmere, og de fik øje på den hvide hund, der nu rejste næsen i sky og nu lagde sig ned og forsvandt i lyngen. De ilede did – der lå imellem hullerne i den påbegyndte plantage jæger og hest, den første lidt foran den sidstes hoved og hunden ved hans side... Så længe skytten lå lig, lå hunden hos ham. Han ville fulgt ham til graven, men var dertil alt for udtæret. Man lukkede porten for ham, da slæbte han sig ud i toften og lagde sig oven på hestens hvilested. Vi satte de lækreste spiser for ham – han vendte hovedet bort fra dem – han sultede og sørgede sig til døde. – Han blev puttet ned ved hesten – bedste far græd også over ham."

(*Skytten på Aunsbjerg*)

Og lad mig så blive i det sørgelige hjørne og slutte med en strofe af *Faawal Marri*, der afslutter *E Bindstouw*:

"Hun tød, te baade Bæsteren aa Kowen mæ hin Kalh

Di soe saa naahle te hin, aa søh "Marri Faawal!"

Aa Hunnen i den Goer han fulle hin et Støk po Vej;

Aa da han vænnt, han lued endda han vil wott længer mæj."

Ja, hunde er nu nogle dejlige mennesker!